

praktiki-shodo-kontrolyu-na-zovnishnih-kordonah-shengenskoyi-zoni (дата звернення: 06.02.2025).

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950: станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 06.02.2025)

5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Пакт Орг. Об'єдн. Націй від 16.12.1966: станом на 19 жовт. 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 06.02.2025).

6. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 № 661-IV: станом на 19 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (дата звернення: 06.02.2025).

7. Саладрай Є. Дослідження державної політики у сфері безпеки державного кордону України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-99> (дата звернення: 06.02.2025).

8. Слободян І. А. Щодо напрямів та шляхів удосконалення політики у сфері захисту державного кордону України. *Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління*. 2022. Вип. 1 (61). С. 72-77.

9. Формула миру та гарантії безпеки: з досвіду Ізраїлю для України. URL: <https://hvylya.net/uk/analytics/268155-formula-mira-i-garantii-bezopasnosti-iz-opyta-izrailya-dlya-ukrainy> (дата звернення: 07.02.2025).

Анастасія ЛІСНЯК

курсант факультету підготовки
фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Марина ЛОГІНОВА

викладач кафедри цивільно-правових
дисциплін факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Національної поліції України
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0001-5608-9911>

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан в Україні спричинив суттєві зміни у правовому регулюванні трудових відносин, що стало відповіддю на нові виклики для ринку праці, підприємств та працівників. Адаптація трудового законодавства до умов воєнного часу є необхідною для підтримки економічної стабільності, забезпечення гнучкості трудових відносин та гарантування прав найманих працівників. У цьому контексті ключовими напрямками розвитку трудового права стали спрощення процедур найму та звільнення, посилення соціальних гарантій, гнучкість робочого часу та умов праці, а також особливості регулювання трудових відносин в умовах кризових ситуацій.

На думку Логінової М. В., період воєнного стану призводить до значних змін у трудовому законодавстві, зокрема, щодо прав та обов'язків працівників і роботодавців. Законодавчі зміни надають право роботодавцям здійснювати ряд дій, які раніше були неможливими або обмеженими, в той час як працівникам надаються певні додаткові гарантії [1, с. 654].

На думку Марченко О. В., здійснення чіткого правового регулювання зможе забезпечити якісне існування трудових відносин в умовах воєнного стану в Україні, але враховуючи це, слід не забувати про сучасні проблеми законодавчого регулювання відносин, пов'язаних із працею громадян, котрі в свою чергу є доволі поширеними [2, с. 34].

Першим важливим напрямом розвитку трудового права під час воєнного стану є запровадження певних обмежень та особливих умов організації трудових відносин із забезпеченням мінімальних трудових гарантій. Це стосується норм Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15 березня 2022 року, що переважно регулюють питання індивідуальних трудових відносин [3].

Другим етапом є посилення захисту трудових прав працівників та гарантій їх реалізації. Незважаючи на обмеження, держава забезпечує мінімальні соціальні стандарти та захист прав працівників, зокрема щодо оплати праці та умов роботи.

Третій етап розвитку трудових відносин зосереджений на підвищенні гнучкості правового регулювання та мобільності працівників. Це означає, що законодавство дає можливість змінювати умови праці, зокрема робочий час та місце роботи, за згодою сторін трудового договору. Така гнучкість дозволяє швидко реагувати на змінені обставини, що є важливим у сучасних умовах швидких змін на ринку праці, а також підвищує адаптивність до економічних чи соціальних викликів. Це може включати перегляд умов робочого часу (наприклад, можливість введення гнучкого графіка роботи), можливість зміни місця роботи (наприклад, перехід на віддалену роботу чи в інший офіс) та легше внесення змін до трудового договору без необхідності затвердження через трудові спори [4, с. 170].

Розширення договірних засад регулювання трудових відносин є ще одним важливим етапом. Це означає надання роботодавцям та працівникам більшої свободи у визначенні умов праці через укладання колективних та індивідуальних договорів. Такий підхід дає змогу враховувати специфіку конкретних підприємств, організацій та галузей, а також забезпечує більшу гнучкість у регулюванні трудових відносин. Отже, розглянемо переваги розширення договірних засад: по-перше колективні договори – укладаються між роботодавцями та профспілками або іншими представниками працівників, що дозволяє встановлювати спільні умови для всіх працівників підприємства або галузі по-друге, індивідуальні договори – дозволяють врахувати індивідуальні потреби та особливості працівників, встановлюючи умови роботи, що найбільше підходять конкретній особі (наприклад, робочий графік, умови оплати праці); по-третє, гнучкість у застосуванні – такі договори дозволяють швидше адаптуватися до змін в економічних умовах, технологіях, ринку праці та інших факторів, що впливають на робочі процеси [5, с. 94].

Це також дозволяє створювати більш інклюзивну та адаптовану систему трудових відносин, де враховуються інтереси обох сторін, і кожна з них має можливість впливати на визначення умов праці.

В умовах воєнного стану трудове право залишається гарантом забезпечення трудових прав працівників і роботодавців. Слід зазначити, що зміни політичного та соціального характеру, що проходять останніми роками в Україні, зумовили розширення сфери договірного регулювання, тому класичні інструменти приватного права, як договір, проникли навіть у сферу публічного права, що дає змогу більш ефективно вирішувати поставлені завдання у відносинах і управлінні. Справді, те, що в один історичний період належить до сфери публічноправового регулювання, іншим разом може опинитися у сфері приватного права й навпаки. Наразі доцільно здійснити аналіз трудового права як галузі права з позицій співвідношення публічно-правових і приватноправових засад у регулюванні трудових відносин [2, с. 37].

Важливо зазначити, що ці зміни мають тимчасовий характер і діють лише під час періоду воєнного стану. Основною метою є забезпечення стабільності трудових відносин та підтримка економічної діяльності в умовах надзвичайних обставин.

Отже, розвиток трудового права в умовах воєнного стану має бути спрямований на забезпечення гнучкості трудових відносин, посилення правової захищеності працівників, а також на підтримку соціального миру і стабільності в суспільстві. Основним завданням є збереження балансу між необхідністю оперативних змін у трудових відносинах та забезпеченням основних прав і свобод працівників у складний період.

1. Розумний Ю. В. Логінова М. В. Обмеження трудового законодавства в Україні протягом дії воєнного стану. In: The 7 th International scientific and practical conference "Science and society: modern trends in a changing world"(June 10-12, 2024) MDPC Publishing, Vienna, Austria. 2024. 670 p. 2024. p. 654.

2. Заворотченко Д. О. Основні напрями розвитку трудового права в умовах воєнного стану. Організаційний комітет. 2024. С. 47.

3. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2136-IX, поточна редакція від 24.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 27.02.2025 р.)

4. Менджул М. Калько А. Окремі проблеми реалізації права на працю в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2022, 5: 168-171.

5. Ровінська В. В. Тенденції розвитку трудового права в умовах упровадження концепцій гідної праці та сталого розвитку. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*, 2022, 2.14: С. 93-97.